

УДК 665.238

СЕМЕШКО О.Я.¹, САРІБСКОВА Ю.Г.¹, ЄРМОЛАЄВА А.В.², КУЛІГІН М.Л.¹

¹Херсонський національний технічний університет

²Донецький національний університет економіки і торгівлі імені М. Туган-Барановського

ЕЛЕКТРОРАЗРЯДНА ОБРОБКА В ТЕХНОЛОГІЯХ ПРОМИВКИ ВОВНИ ТА ОДЕРЖАННЯ ВОВНЯНОГО ЖИРУ

Мета. У статті розглянуті переваги технології промивання вовняного волокна на основі застосування методу електророзрядної нелінійної об'ємної кавітації в порівнянні з типовою технологією.

Результати. Відзначено, що промивка вовни за пропонованою технологією забезпечує одержання якісної волокна з максимальним збереженням його природних властивостей при економії енергоресурсів. Також показано, що дана технологія дозволить більш ефективно проводити процес вилучення вовняного жиру з вовномийної води.

Наукова новизна. Вперше запропоновано застосування електророзрядної нелінійної об'ємної кавітації в технології отримання вовняного жиру.

Практична цінність. Пропонована технологія очистки вовни з застосуванням електророзрядної нелінійної об'ємної кавітації дозволяє знизити витрату води на промивку на 33,3% і миючих речовин на 50%, що сприятиме зменшенню негативного впливу фабрик первинної очистки вовни на навколишнє середовище. Концентрація вовняного жиру лише в одній промивній ванні сприятиме підвищенню ефективності процесу вилучення вовняного жиру.

Ключові слова: електророзрядна обробка, вовна, вовняний жир, ланолін.

Вступ. Серед натуральних волокон вовна – найцінніша сировина для отримання широкого асортименту тканин. Немита вовна містить жиропіт, вологу і забруднення різного характеру (мінеральні, рослинні, органічні). Залежно від виду вовни на ній може бути від 4 до 25% вовняного жиру. Існуюча технологія промивки вовни процес енергоємний. Так для отримання 1 т промитої вовни необхідно 25-40 м³ води.

Через наявність жиру на поверхні волокна промивка вовни здійснюється у великих обсягах підігрітих розчинів поверхнево-активних речовин (ПАР), що тягне за собою утворення величезної кількості відпрацьованих стічних вод. Крім того в стоки часто потрапляє шерстний жир з якого потім отримують ланолін – цінний продукт для фармацевтичної і харчової промисловостей.

Постановка проблеми. В останні роки в багатьох галузях промисловості внаслідок екологічних, економічних і технологічних факторів знаходять все більше застосування нові електрофізичні методи обробки матеріалів, які характеризуються великою концентрацією енергії, високими тиском і температурою. До таких процесів відноситься високовольний електричний імпульсний розряд у рідині, що супроводжується виникненням електророзрядної нелінійної об'ємної кавітації (ЕРНОК). Проведені дослідження показали принципову можливість його застосування в технологічних процесах вибілювання, фарбування та модифікації вовняного волокна [1-3]. Таким чином, розробка і впровадження ресурсозберігаючої технології промивання вовни на основі застосування з метою економії води та наступного її очищення та вилучення вовняного жиру є актуальною.

Результати дослідження. Технологія промивання вовняного волокна із застосуванням ПАР не змінювалася з 80-их рр. ХХ ст. [4] та використовується і зараз на вітчизняних фабриках первинного очищення вовни (ПОВ), зокрема на фабриці ПОВ ТОВ «Кедр» (с.м.т. Татарбунари, Одеська обл.). В табл. 1 наведена технологія промивки тонкої мериносової вовни, вміст жиру на якій коливається від 18 до 25%.

Таблиця 1. Типовий технологічний режим промивки вовняного волокна

№ промивної ванни	Технологічні параметри промивки		
	Режим обробки	Температура, °С	Модуль ванни
1	ПАР – 0,5 г/л	40-45	200
2	ПАР – 1,5 г/л	50-55	
3	ПАР – 1,0 г/л	50-55	
4	–	45-50	
5	–	20-35	

При промиванні вовни за представленим режимом в ванні №1 видаляються в основному мінеральні та органічні забруднення, в ваннах №2 і №3 з допомогою ПАР відмивається шерстний жир, що знаходиться в порах вовняних волокон, а в ваннах №4 і №5 промита вовна прополіскується.

Шерсть промивають в гарячих розчинах ПАР. Температурний режим промивання залежить від виду вовни, що промивається і миючих препаратів. Відомо, що вплив гарячої води викликає зниження пружності вовни, викликає її звалювання і часткове розчинення [5]. Також слід враховувати температуру, при якій ПАР мають оптимальну миючу здатність.

При замочуванні у ванні №1 температура повинна бути на рівні плавлення вовняного жиру (38-40°C). При промиванні вовни без замочування необхідне підвищення температури до 46-48°C, щоб прискорити змочування вовни і відмити більше мінеральних забруднень. Концентрація ПАР в цій ванні менша, ніж в інших, так як в цій ванні не вимагається видалення жирових забруднень, а тільки їх розм'якшення. Далі в ваннах №2 і №3 підвищують температуру миючих розчинів на 5-10°C для інтенсивного омилення жирних кислот вовняного жиру – переведення жирних забруднень в стан емульсії. Підвищення вмісту ПАР в ваннах №2 і №3 необхідно для зниження поверхневого натягу миючого розчину і підвищення його поверхневої активності при відмиванні вовняного жиру. У ванні №3 ПАР витрачається також на утворення адсорбційної плівки, що перешкоджає зворотному налипанню жирових частинок на волокно. Після цього вовну прополіскують в теплій, а потім в холодній воді в ваннах №4 і №5 відповідно. Застосування у ванні №4 холодної води викликає остигання вовняного жиру і погіршує розчинність миючих засобів [4].

Дані табл. 1 свідчать про те, що існуюча технологія промивки є енерго- і матеріаломісткою. При цьому використовуються значні обсяги води, яку необхідно підігрівати. Крім того, при промиванні за даною типовою технологією емульгований за допомогою ПАР вовняний жир розосереджений в промивних ваннах №2, і №3, що негативно позначиться на ефективності його подальшого вилучення. Раніше проведеними дослідженнями було встановлено, що необхідною умовою для розробки ефективної технології промивання вовни і отримання митого волокна відповідно до ГОСТ є застосування ЕРНОК в комплексі з промиванням в розчині миючого засобу для видалення жирових речовин. На підставі цього була розроблена технологія промивки вовни із застосуванням ЕРНОК, представлена в табл. 2.

Таблиця 2. Запропонований технологічний режим промивки вовняного волокна

№ промивної ванни	Технологічні параметри промивки		
	Режим обробки	Температура, °С	Модуль ванни
1	–	20-25	200
2	електророзрядна обробка 3 хв.	20-25	
3	ПАР – 1,5 г/л	50-55	
4	–	20-35	

Дана схема очистки вовни передбачає наступну послідовність технологічних етапів: вовна після замочки в ванні №1 і видалення мінеральних і органічних забруднень надходить в електророзрядний

реактор (ванна №2). Під час електророзрядної обробки вовни під впливом комплексу інтенсивних фізико-механічних процесів ЕРНОК руйнується і подрібнюється жирова плівка на поверхні вовняних волокон, що забезпечує швидке її видалення при подальшій промивці. Далі вовна надходить на промивання в розчин миючої композиції у ванні №3, де відбувається очищення від жирових домішок та промивку в теплій воді у ванні №4.

Запропонована технологія очищення вовни з використанням електророзрядної обробки дозволяє вирішити ряд технологічних, економічних і екологічних задач підприємств очистки вовни, а саме:

- поетапне видалення природних забруднень вовни, при цьому вовняний жир знаходиться тільки в третій промивній ванні, що значно підвищить ефективність процесу подальшого вилучення вовняного жиру з промивної води;

- значне скорочення споживання води (на 33%) і миючих речовин (на 50%), що дозволить зменшити кількість стічних вод, що містять миючі засоби, а, отже, підвищити екологічність процесу очищення.

Традиційний процес вилучення вовняного жиру з вовномийної води характеризується значною собівартістю. З метою підвищення кількості жиру, що вилучається з мийних розчинів і зниження вмісту твердих забруднень, застосовують різні способи попереднього збагачення жиром вовномийних розчинів. При цьому передбачається їх попередня обробка на флотаційних установках з подальшою сепарацією [6, 7].

Запропонована нами технологія передбачає, що вилучення жиру відбуватиметься тільки з третьої промивної ванни. При цьому вовна туди надходить вже попередньо очищеною від мінеральних і органічних домішок, тому мийні розчини третьої промивної ванни характеризуються високим вмістом жиру і незначним вмістом твердих забруднень, що значно підвищує ефективність процесу сепарації і виключає необхідність додаткового очищення стічних вод на флотаційному обладнанні. Таким чином, розроблена технологія буде сприяти зниженню собівартості процесу отримання вовняного жиру.

Крім того, під впливом ЕРНОК у вовномийній воді відбуваються хімічні і структурні зміни, які в подальшому позитивно впливатимуть на ефективність процесу вилучення жиру з вовномийної води [8].

Висновки. Запропонована технологія очистки вовни з застосуванням ЕРНОК дозволяє знизити витрату води на промивку на 33,3% і миючих речовин на 50%, що сприятиме зменшенню негативного впливу фабрик ПОВ на навколишнє середовище. Концентрація вовняного жиру лише в одній промивній ванні, а також хімічні та структурні зміни в вовномийній воді під впливом ЕРНОК сприятимуть підвищенню ефективності подальшого процесу вилучення вовняного жиру.

Список використаної літератури

1. Asauliuk T. Applying electrical discharge non-linear bulk cavitations in bleaching wool fiber / T. Asauliuk, J. Saribekova, O. Semeshko // *Interdisciplinary Integrations of Science in Technology, Educations and Economy*. Monograph: edited by Shalapko J. and Żółtowski B. – 2013. – p. 516-521.
  2. Семешко О.Я. Исследования влияния электроразрядной обработки растворов кислотных красителей на скорость крашения шерстяного волокна / О.Я. Семешко, Ю.Г. Сарибекова, А.В. Ермолаева // *Вісник Хмельницького національного університету*. – 2011. – №1. – С.214-217.
  3. Сарибекова Ю.Г. Обоснование выбора электроразрядной обработки в качестве метода модификации шерстяного волокна / Ю.Г. Сарибекова, О.Я. Семешко, Г.С. Сарибеков, И.В. Панасюк, О.А. Матвиенко // *Вестник Санкт-Петербургского университета технологий и дизайна*. Серия 1. Естественные и технические науки. – 2013. – №2. – С. 3-7.
  4. Первичная обработка шерсти / [Л.С. Горбунова, Н.В. Рогачев, Л.Г. Васильева, В.М. Колдаев]. – М.: Легкая и пищевая промышленность, 1981. – 352 с.
  5. Новорадовская Т.С. Химия и химическая технология шерсти / Т.С. Новорадовская, С.Ф. Садова. – М.: Легпромбытиздат, 1986. – 200 с.
  6. Терещук А.И. Очистка сточных вод и обезвоживание осадка на фабриках первичной обработки шерсти / А.И. Терещук. – М.: Легкая индустрия, 1980. – 144 с.
- Очистка сточных вод предприятий первичной обработки шерсти / [Е.А. Пугачев, П.Д. Викулин, И.М. Шехавцов, Н.Ю. Акимцев]. – М., Легпромбытиздат, 1986. – 232 с.

8. Кузнецова Е.Г. Оценка влияния электроразрядной обработки на изменение свойств и структуры воды / Е.Г. Кузнецова, Ю.Г. Сарибекова // Восточно-европейский журнал передовых технологий. – 2012. – №1/6(55). – С. 55-58.

ЭЛЕКТРОРАЗРЯДНАЯ ОБРАБОТКА В ТЕХНОЛОГИЯХ ПРОМЫВКИ ШЕРСТИ И ПОЛУЧЕНИЯ ШЕРСТНОГО ЖИРА

СЕМЕШКО О.Я.¹, САРИБЕКОВА Ю.Г.¹, ЕРМОЛАЕВА А.В.², КУЛИГИН М.Л.¹

¹Херсонский национальный технический университет

²Донецкий национальный университет экономики и торговли имени М. Туган-Барановского

Цель. В статье рассмотрены преимущества технологии промывки шерстяного волокна на основе применения метода электроразрядной нелинейной объемной кавитации в сравнении с типовой технологией.

Результаты: Отмечено, что промывка шерсти по предлагаемой технологии обеспечивает получение качественного волокна с максимальным сохранением его природных свойств при экономии энергоресурсов. Также показано, что данная технология позволит более эффективно проводить процесс получения шерстного жира из шерстомойной воды.

Научная новизна: Впервые предложено применение электроразрядной нелинейной объемной кавитации в технологии получения шерстного жира.

Практическая ценность: Предлагаемая технология очистки шерсти с применением электроразрядной нелинейной объемной кавитации позволяет снизить расход воды на промывку на 33,3% и моющих веществ на 50%, что будет способствовать уменьшению отрицательного воздействия фабрик первичной очистки шерсти на окружающую среду. Концентрация шерстного жира лишь в одной промывной ванне будет способствовать повышению эффективности процесса извлечения шерстного жира.

Ключевые слова: электроразрядная обработка, шерсть, шерстный жир, ланолин.

ELECTRO-BIT TREATMENT IN WOOL WASHING AND WOOL GREASE EXTRACTION TECHNOLOGIES

SEMESHKO O.YA.¹, SARIBEKOVA YU.G.¹, IERMOLIEVA A.V.², KULIGIN M.L.¹

¹Kherson National Technical University

²Donetsk National University of Economics and Trade named after M. Tugan-Baranovsky

Purpose. The benefits of wool fiber scouring by applying the electro-bit non-linear volume cavitation in comparison with the standard technology are discussed.

Findings. It is noted that the wool scouring using proposed technology provides a high-quality fiber with maximum storage stability and energy source saving. It is also shown that given technology allows to carry out more effective process of wool grease extraction from wool-washing water.

Originality. First provided the application of a electro-bit non-linear volume cavitation in wool grease extraction technology.

Practical value. The proposed wool treatment technology using EBNVC reduces the washing water consumption by 33.3% and detergents by 50%, which promotes reduction of negative impact of wool primary scouring factories on the environment. Wool grease accumulation only in one washing bath will enhance the efficiency of wool grease extraction.

Key words: electro-bit wool treatment, wool, wool grease, lanolin.